

Zaznava družbenih procesov, varnostnih težav in policije v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih – pilotska študija¹

Urška Pirnat², Gorazd Meško³

Prispevek se osredotoča na ugotavljanje razlik v družbenih procesih, zaznava varnostnih težav, občutkih varnosti in zaznavi policije med ruralnimi in urbanih okolji ter na ugotavljanje vplivov na socialno kohezijo, zaznavo kriminalitete in zaznavo učinkovitosti policije v ruralnih in urbanih okoljih. V letu 2019 je bilo izvedeno anketiranje študentov Fakultete za varnostne vede. Analize podatkov so pokazale, da so študenti iz ruralnih okolij zaznavali manj odklonskosti mladih ter več socialne kohezije, družbenih vezi in skupnostnega (neformalnega) odzivanja na varnostne težave. Anketiranci iz ruralnih okolij so v primerjavi z anketiranci iz urbanih okolij zaznavali manj kriminalitete in nereda, obenem pa so zaznavali več postopkovne pravičnosti in višjo učinkovitost policije. Nadaljnje analize kažejo različen vpliv dejavnikov na socialno kohezijo, občutke varnosti in zaznavo učinkovitosti policije. V razpravi avtorja povzemata ugotovitve študije, predstavita njene omejitve in podajata predloge za nadaljnje raziskovanje.

Ključne besede: zaznave, varnost, lokalna skupnost, urbana okolja, ruralna okolja

UDK: 351.78

1 Uvod

Primerjava varnosti v ruralnih in urbanih okoljih kaže, da je stopnja kriminalitete v urbanih okoljih višja kot v ruralnih (Adams in Serpe, 2000; Glaeser in Sacerdote, 1999; Pavlovič, 1998). Po zadnjih podatkih več kot polovica prebivalstva živi v gosto poseljenih urbanih okoljih (Ritchie in Roser, 2018), za tovrstna okolja pa so značilni drugačni družbeni procesi, družbene strukture in oslabiljeno družbeno nadzorstvo kot za ruralna okolja; posledično je zaradi teh vzrokov v urbanih okoljih več kriminalitete (Sacco, Johnson in Arnold, 1993). Prebivalci urbanih področij z visoko stopnjo kriminalitete se počutijo manj varne, so manj zaupljivi in na skupnost, v kateri živijo, gledajo bolj negativno (Conklin, 1971). Za prebivalce ruralnih okolij so, nasprotno, značilni višja stopnja povezanosti, neformalno družbeno nadzorstvo in bolj urejena okolica (Bruinsma, 2007; Meško, Šifrer in Vošnjak, 2012; Zvonarevič, 1989).

Lokalne skupnosti se v Sloveniji glede na urbanizacijski vidik delijo na podeželske oziroma ruralne in mestne oziroma urbane skupnosti, razmejitve pa ni vedno enotna (Vlaj, 1998). Raziskave kažejo, da je stopnja skupnostne povezanosti v slovenskih lokalnih skupnostih visoka, višja pa je v ruralnih okoljih (Meško, Sotlar, Lobnikar, Jere in Tominc, 2012). Za urbane skupnosti v Sloveniji sta značilna višja stopnja viktimizacije in višji strah pred kriminaliteto (Meško et al., 2012; Pavlovič, 1998). Dejavniki, ki jih prebivalci zaznavajo kot najbolj ogrožajoče, so ekonomska negotovost, znaki nereda, kršitve javnega reda in miru ter kriminaliteta (Flander in Hribernik, 2017). Policija kot temeljna državna institucija zagotavlja varnost na lokalni ravni (Zakon o nalogah in pooblastilih policije [ZNPPol], 2013). Sprejeta Strategija policijskega dela v skupnosti iz leta 2013 narekuje partnerski odnos med policijo in lokalno skupnostjo, večjo vidnost policije v skupnosti, večji občutek varnosti prebivalcev in krepitev zaupanja v delo policije (Ministrstvo za notranje zadeve, 2014b). Javnomenjske raziskave o policiji kažejo, da prebivalci izražajo velik občutek zaupanja v policijo in dobro sodelovanje policistov v lokalni skupnosti ter da se tako zaupanje kot sodelovanje povečujeta (Černič, Makarovič in Macur, 2010; Ministrstvo za notranje zadeve, 2014a, 2016, 2019).

Namen prispevka je predstaviti pilotsko študijo o varnosti v lokalnih skupnostih. V prvem delu prispevka so predstavljene različni vidiki varnosti v lokalnih skupnostih – družbeni procesi, zaznava varnostnih težav, občutki varnosti in zaznava policije. Dalje je podan pregled ugotovitev slovenskih raziskav

¹ Prispevek je nastal v okviru programske skupine na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru, projekt *Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava med ruralnimi in urbanih okolji* (P5-0397 (A), 2019–2024).

² Urška Pirnat, mag. varstv., asistentka in mlada raziskovalka, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija. E-pošta: urska.pirnat@fvv.uni-mb.si

³ Dr. Gorazd Meško, redni profesor za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija. E-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih. V drugem delu prispevka predstavljamo pilotsko študijo o varnosti v lokalnih skupnostih, metode zbiranja podatkov, opis vzorca, spremenljivke in rezultate analiz. V razpravi in sklepu navajamo glavne ugotovitve študije, njene omejitve in predloge za raziskovanje v prihodnje.

2 Družbeni procesi v ruralnih in urbanih skupnostih

Vidnejše razlikovanje med družbenim življenjem v ruralnih in urbanih okoljih je povezano s pojavom industrijske revolucije in hitrim porastom urbanih okolij. Slednja so v času industrijske revolucije veljala za negativna, medtem ko se je ohranjala idilična podoba življenja na podeželju. Pri tem je prihajalo do močne polarizacije med urbanih in ruralnim okoljem, ki je bila posledica idealističnega pogleda na družinsko življenje v ruralnih okoljih (Tönnies, 1957). Če so bili za družbeno življenje v urbanih okoljih značilni tekmovalnost, depersonalizacija in formalno družbeno nadzorstvo, so, nasprotno, ruralna okolja odsevala solidarnost, močne družbene vezi, neformalno družbeno nadzorstvo in vključenost prebivalcev. Pojem socialne kohezije je v tem smislu pomenil obstoj močnih lokalnih družbenih vezi, ki so bolj razširjene v ruralnih okoljih. Nasprotno je družbeno življenje v urbanih okoljih povezano s tremi dejavniki: 1) stopnja prebivalstva, 2) gostota prebivalstva in 3) heterogenost prebivalcev (Wirth, 1938). Družbeno življenje v urbanih okoljih je mogoče poimenovati kot organsko družbo z naslednjimi značilnostmi: 1) pogosti stiki med prebivalci, ki se med sabo ne poznajo, 2) neosebni odnosi, 3) pomanjkanje občutka deljenja skupnih interesov, 4) pomanjkanje občutka pripadnosti in 5) anonimnost. Za ruralna okolja so po drugi strani značilne pogoste interakcije med prebivalci, ki se med sabo poznajo, in osebni odnosi. Zaradi tovrstnih značilnosti prebivalci ruralnih okolij izkazujejo višjo stopnjo povezanosti, občutek deljenja skupnih interesov in pripadnosti ter poznavanje prebivalcev med sabo (Shaw in McKay, 1942).

Poznejši razvoj pojma socialne kohezije je v tesni povezavi s teorijo družbene dezorganizacije, ki je bila glavni predmet čikaške šole. Shaw in McKay (1942) sta oblikovala teorijo, ki je teoretično povezovala značilnosti sosesk v urbanih okoljih in vlogo družbenega nadzorstva v družini kot najpomembnejši dejavnik neformalnega družbenega nadzorstva. Predpostavljala sta, da se družina, kot primarna institucija v procesu socializacije, spopada z ovirami in težavami pri vzpostavljanju družbenih norm in vrednot v dezorganiziranih soseskah. Poudarjala sta, da odgovornosti za oslabljeno družbeno nadzorstvo ne nosi samo družina, temveč tudi dezorganizirane soseske, za katere je značilno pomanjkanje

zmožnosti reševanja družbenih težav. Kornhauser (1978) je koncept družbene dezorganizacije opredelil kot nezmožnost prebivalcev skupnosti prepoznati skupne norme in vrednote in nezmožnost vzdrževanja učinkovitega družbenega nadzorstva. Družbeno organizirano skupnost je opisal z naslednjimi značilnostmi: 1) solidarnost med prebivalci, 2) vzpostavljene skupne norme in vrednote (vsi prebivalci skupnosti si želijo enako – kot na primer skupnost brez kriminalitete), 3) skupnostna povezanost in medsosedske vezi ter 4) integracija prebivalcev s pogostimi stiki. Po drugi strani dezorganizirani skupnosti primanjkujejo solidarnost, skupnostna povezanost in integracija v skupnosti.⁴ Največjo razliko med organiziranimi in dezorganiziranimi skupnostmi izraža stopnja neformalnega družbenega nadzorstva, ki odseva zmožnost skupnosti za reševanje težav, vključno s kriminaliteto (Kornhauser, 1978; Shaw in McKay, 1942).

Sampson in Groves (1989) sta poudarjala pomembnost nastanka družbenih vezi med prebivalci, ki vplivajo na oblikovanje učinkovitega neformalnega družbenega nadzorstva, ki vpliva na preprečevanje kriminalitete. Družbene vezi same po sebi še niso pogoj za nastanek neformalnega družbenega nadzorstva, temveč morajo biti tudi ustrezno aktivirane. Kot glavni dejavnik za aktivacijo družbenih vezi sta omenila koncept kolektivne zavesti. Ta koncept pojmuje povezavo med medsebojnim zaupanjem in pripravljenostjo prebivalcev za sodelovanje v dejavnostih, ki pomenijo skupno dobro (Sampson, Raudenbush in Earls, 1997: 921). Prvi element kolektivne zavesti je pripravljenost prebivalcev za sodelovanje v dejavnostih, ki so skupno dobro, kot stopnja uresničevanja vedenja, ki je potrebno za reševanje težav, povezanih s kriminaliteto. Drugi element je kombinacija medsebojnega zaupanja in skupnostne povezanosti prebivalcev. Bolj povezane skupnosti izražajo večjo zmožnost prepoznavanja težav v skupnosti in reševanja teh težav na skupnostni ravni (Sampson et al., 1997).

Novije raziskave so iskale dodatne dejavnike, ki vplivajo na socialno kohezijo v skupnosti. Swanwick, Dunnet in Wolley (2003) so ugotovili, da zelene in javne površine izražajo vidik socialne kohezije in kakovosti življenja v urbanih okoljih. Uporaba tovrstnih javnih površin spodbuja družbene interakcije med prebivalci, krepi družbene vezi in povečuje občutek povezanosti med prebivalci (Jennings in Bamkole, 2019). Javne površine v ruralnih okoljih so po značilnostih

⁴ Sampson in Groves (1989) sta dezorganizirane skupnosti opredelila z naslednjimi značilnostmi: visoka stopnja revščine, brezposelnost, mobilnost prebivalcev, etnična heterogenost in ločitve v družini. Nadaljnje študije so potrdile vpliv značilnosti dezorganiziranih skupnosti na kriminaliteto tako v urbanih (Myers, 1982; Warner in Pierce, 1993) kot ruralnih okoljih (Jobes, Barclay, Weinand in Donnermeyer, 2004; Osgood in Chambers, 2000).

drugačne od urbanih javnih površin, a vendar je tudi njihov namen vzdrževati vrednote ruralnega okolja in izboljšati kakovost življenja prebivalcev. Za ruralne javne površine so značilne manj jasna meja med javnim in zasebnim prostorom, periferna lega in s tem povezana izolacija, težja dostopnost in pogosto oddaljena lega (Micek in Staszewska, 2019).

Rezultati študij glede skupnostne povezanosti prebivalcev v slovenskih lokalnih skupnostih so pokazali, da so prebivalci v slovenskih občinah izražali visoko stopnjo skupnostne povezanosti. Pokazale so se statistično značilne razlike v stopnjah skupnostne povezanosti glede tipa bivališča in velikosti kraja. Prebivalci hiš so izražali višjo stopnjo skupnostne povezanosti kot prebivalci blokov, posledično so tudi prebivalci strnjenih vaških naselij bolj skupnostno povezani kot prebivalci v mestih (Flander in Hribernik, 2017; Meško et al., 2012). V primerjavi z drugimi evropskimi državami se Slovenija po stopnji kakovosti življenja in socialne kohezije uvršča v sam vrh; delež prebivalcev, ki so zadovoljni s kakovostjo življenja, je leta 2015 znašal 86 %, 81 % prebivalcev pa je izrazilo zaupanje v druge prebivalce v skupnosti. Vzorec je obsegal samo prebivalce urbanih predelov Ljubljane (European Commission, 2016).

3 Varnostne težave v ruralnih in urbanih okoljih

Primerjava kriminalitete med ruralnimi in urbanih okolji kaže, da je stopnja kriminalitete višja v urbanih okoljih, a so določene oblike kriminalitete pogostejše v ruralnih skupnostih (nasilje v družini, napadi) (Carrington, 2007). Pavlovič (1998) je analiziral podatke, pridobljene iz viktimizacijskih študij, in ugotovil, da je bilo v Ljubljani v zadnjih petih letih viktimiziranih kar dve tretjini anketiranih, v celotni državi pa manj kot polovica anketiranih. Rezultati so pokazali tudi, da se prebivalci urbanih okolij v primerjavi s prebivalci ruralnih okolij počutijo manj varno, se pogosteje izogibajo določenim ulicam in pogosteje menijo, da bodo v prihodnosti žrtve kaznivega dejanja (Pavlovič, 1999). Nedavna analiza kriminalitete je pokazala, da glede na oblike kriminalitete prevladuje premoženjska kriminaliteta, ki ji sledita gospodarska kriminaliteta in kriminaliteta, povezana z nasiljem v družini. Pokazale so se razlike v 1) obsegu kriminalitete glede na tip okolja – več kriminalitete je bilo zabeleženo v urbanih okoljih in 2) obliki kriminalitete – za urbana okolja sta bili značilnejši premoženjska in gospodarska kriminaliteta, za ruralna pa ekološka kriminaliteta, medosebno nasilje in nasilje v družini (Hacin, 2019). Eman in Hacin (2018) sta ugotovila, da je v obdobju 2010–2017 stopnja kriminalitete v urbanih okoljih upadla za dobro petino, in potrdila zvezo med kriminaliteto in brezposelnostjo v slovenskih urbanih okoljih.

3.1 Zaznavanje varnostnih težav

Zaznavanje kriminalitete in nereda prebivalce opominja na prisotnost tveganja za viktimizacijo, odseva šibko družbeno nadzorstvo in lahko vpliva na prebivalce na treh različnih področjih: 1) čustveni vidik – prebivalci spremenijo svoja čustva, 2) kognitivni vidik – prebivalci spremenijo svoje razmišljanje in 3) vedenjski vidik – prebivalci spremenijo svoje vedenje (Innes, 2004). Znaki kriminalitete in nereda so povezani s kakovostjo življenja prebivalcev, saj vzdrževanje reda in zmanjšanje kriminalitete pomeni vidik zagotavljanja kakovosti življenja (Reisig in Parks, 2000). Čeprav zaznava kriminalitete vpliva na občutke ogroženosti prebivalcev, so raziskave (Bottoms, 2009; Innes, 2004; Sampson, 2009) pokazale, da so znaki nereda močnejši vir ogrožanja za prebivalce, saj jih ti zaznavajo vsakodnevno. Večja zaskrbljenost zaradi znakov nereda kot same kriminalitete je še toliko značilnejša za ruralna okolja (Weisheit, Falcone in Wells, 1996). Poleg zaznave kriminalitete in nereda je zaznava odklonskega vedenja mladih neposredni kazalnik neformalnega družbenega nadzorstva, saj prebivalce opominja na nezmožnost vzpostavljanja skupnih norm in vrednot v soseski ter vzdrževanja učinkovitega družbenega nadzorstva (Sampson in Groves, 1989). Nadzor otrok je tesno povezan s kakovostjo soseske, saj tako starši kot sosedje vplivajo na vedenje otrok, da se vedejo družbeno zaželeno (Haynie, 2001).

Proces oblikovanja zaznav prebivalcev glede kriminalitete in nereda lahko razložimo z dvema teorijama, in sicer instrumentalno in ekspresivno teorijo (Tyler in Boeckmann, 1997). Zaznava kriminalitete na podlagi instrumentalne teorije se oblikuje na podlagi posameznikovih izkušenj s kriminaliteto in viktimizacijo. Ekspresivna teorija razlaga, da je zaznava kriminalitete odvisna od družbenih in čustvenih dejavnikov, vloge kulture v družbi in družbenih procesov (Jackson, 2004). Raziskovalci, ki so se osredotočali na razmerje med omenjenima teorijama, so prišli do sklepa, da družbeni dejavniki mnogo bolj vplivajo na zaznavo kriminalitete kot pa same izkušnje z viktimizacijo (King in Maruna, 2009).

3.2 Občutki varnosti

Študije, ki so primerjale občutke varnosti v ruralnih in urbanih okoljih, so pokazale, da so prebivalci ruralnih okolij navajali nižjo stopnjo strahu pred kriminaliteto in nižjo stopnjo viktimiziranosti (Smith in Huff, 1982). Strah pred kriminaliteto zajema vse tiste z vzpostavljanjem reda v družbi povezane težave, ki so na simbolni ravni povezane s kriminaliteto. Zaznava groženj se oblikuje na podlagi prisotnosti znakov kriminalitete in nereda (Ferraro, 1995; Innes, 2004). Oceno ranljivosti v zaznavi groženj lahko razložimo kot posameznikovo zaznavanje fizičnega in družbenega okolja.

Zaznava fizičnih dejavnikov – nereda – vpliva na strah pred kriminaliteto, vzbuja občutke ranljivosti in prebivalce opominja na zatajitev mehanizmov družbenega nadzorstva (Gau in Pratt, 2010). Zaznava družbenih dejavnikov – socialne kohezije, zaupanja in neformalnega družbenega nadzorstva – prav tako vpliva na oblikovanje zaznavanja groženj, pa tudi na dojemanje vrednot, norm in moralnih načel v skupnosti, v kateri prebivalci živijo. Bolj, ko prebivalci zaznavajo družbene dejavnike, varnejša se jim zdi njihova skupnost (Jackson, 2004). Pomemben vpliv na zaznavo varnosti ima tudi vpetost prebivalcev v lokalno skupnost – prebivalci, ki so bolj vpeti v skupnostno življenje in poznajo svoje sosedje, okolje zaznavajo kot varnejše. Povezanost v skupnosti ima lahko tudi nasproten učinek, saj deljena viktimizacija in njeno zaznavanje v lokalni skupnosti privedeta do manjših občutkov varnosti (Drakulich, 2015).

Na občutke varnosti vplivajo tudi sociodemografski dejavniki, njihov vpliv pa je enak tako v ruralnih kot urbanih okoljih (Smith in Lab, 1991). Ženske pogosteje navajajo višje občutke ogroženosti, še posebno ponoči, čeprav so moški pogosteje žrtve kaznivih dejanj (Taylor in Covington, 1993). Podobno velja za starost, saj starejši, ki so manj pogosto žrtve kaznivih dejanj, pogosteje navajajo občutke ogroženosti (Skogan in Maxfield, 1981). Na občutke ogroženosti vpliva še socioekonomski status – višji ekonomski status in višja stopnja izobrazbe vplivata na manjše občutke ogroženosti (Austin, Woolever in Baba, 1994; Skogan in Maxfield, 1981).

Meško in Umek (1999) sta kot prva v Sloveniji predstavila in uporabila sociopsihološki in demografski model za preučevanje strahu pred kriminaliteto. Raziskave o strahu pred kriminaliteto so pokazale na razlike med urbanostjo okolja in stopnjo strahu, prebivalci urbanih okolij pa so izražali večji strah pred kriminaliteto kot prebivalci ruralnih okolij (Meško in Areh, 2003; Meško in Umek, 1999; Meško et al., 2012). Nered v soseski je na strah pred kriminaliteto vplival le v urbanih okoljih, v ruralnih je bil manjša težava. Prebivalci ruralnih okolij so z manjšo stopnjo verjetnosti ocenili možnost, da bi se jim v prihodnjem letu zgodilo katero izmed kaznivih dejanj (Meško, 2012; Meško et al., 2012; Vošnjak, 2011). Raziskava glede občutkov varnosti je na vzorcu prebivalcev iz Podravja pokazala, da se prebivalci počutijo najbolj ogrožene zaradi kršitev javnega reda, sledita pa jim kriminaliteta in stanje prometne varnosti. Delež prebivalcev, ki so se počutili varno, je presegal 85 % (Virtič in Gorenak, 2008). Prebivalci bolj kot samo kriminaliteto kot ogrožajoče zaznavajo socialne težave in zlorabo alkohola in drog. Prav tako se zaznava virov ogrožanja razlikuje glede na regije – prebivalci severno-primorske in gorenjske regije so vire ogrožanja zaznavali kot najmanj problematične, prebivalci štajerske, obalno-kraške in pomurske regije pa kot bolj problematične (Pirnat in Meško,

2019; Tominc in Sotlar, 2018, 2019). Flander in Hribernik (2017) sta dalje na vzorcu prebivalcev iz 24 slovenskih občin analizirala občutke varnosti in dejavnike ogrožanja v lokalnih skupnostih. Ugotovila sta, da se dve tretjini prebivalcev počuti varno v svoji soseski in med sprehajanjem ponoči, podoben je odstotek tistih, ki se počutijo sproščeno. Glede odzivanja na varnostne težave v lokalni skupnosti so anketiranci najpogosteje navedli, da o njih najpogosteje govorijo v krogu družine, s prijatelji ali znanci, zelo majhen delež prebivalcev pa se pri tem obrne na predstavnike občine. Zadnja raziskava je preučevala dejavnike, povezane z občutkom varnosti v lokalnih skupnostih, in pokazala, da so občutki varnosti povezani s 1) spolom – moški se počutijo bolj varne, 2) heterogenostjo prebivalcev – pripadniki drugih kultur povečujejo nezaupanje in občutke ogroženosti, 3) kriminaliteto – prisotnost tatvin znižuje občutek varnosti, 4) medosebnim zaupanjem – višja, ko je stopnja medsosedskih odnosov in zaupanja, večji je občutek varnosti in 5) območjem bivanja – najnižji občutek varnosti so izkazovali prebivalci policijskih uprav iz velikih mest (Erčulj, 2019).

4 Vloga policije v ruralnih in urbanih skupnostih

Policija je zagotovo prepoznana kot primarna institucija formalnega družbenega nadzorstva, njeno delovanje pa je najbolj vplivno na lokalni ravni, tako v ruralnih kot urbanih skupnostih. Že same značilnosti ruralnih in urbanih okolij vplivajo na drugačno izvajanje policijskega dela. V urbanih okoljih, kjer je število prebivalstva in tudi policistov večje, je število interakcij med prebivalci in policisti večje. Nasprotno policisti v ruralnih okoljih delujejo na geografsko večjem območju z manjšim številom policistov (Decker, 1979; Eman, Ivančič in Bagari, 2019). Čeprav policija opravlja predpisano policijsko dejavnost, za uspešno opravljeno delo potrebuje podporo prebivalcev v skupnosti (Sampson et al., 1997). Podpora prebivalcev se kaže v pripravljenosti sodelovati s policisti v obliki posredovanja različnih oblik informacij v zvezi s kaznivimi dejanji, varnostnimi težavami, storilci kaznivih dejanj in prijavljanjem viktimizacije. Analiza kakovosti odnosov med policisti in prebivalci je glede na tip okolja pokazala na razlike pri pripravljenosti prebivalcev na sodelovanje s policijo, in sicer so prebivalci srednjih občin izkazovali višjo stopnjo pripravljenosti kot prebivalci večjih občin (Meško, Pirnat, Erčulj in Hacin, 2019). Pripravljenost na sodelovanje s policijo je zelo odvisna od zaznave policije. Ugotovitve študij kažejo, da je zaznava policije odvisna od okolja in skupnosti, v kateri policija deluje (Gau, 2010; Reisig in Parks, 2003; Skogan, 2009).

Leta 2013 je bila v Sloveniji sprejeta Strategija policijskega dela v skupnosti, ki narekuje partnerski odnos med policijo in lokalno skupnostjo, večjo vidnost policije v skupnosti ter boljši občutek varnosti prebivalcev in njihovo večje zaupanje v delo policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013). Javnomnenjske raziskave o stališčih policije v Sloveniji kažejo, da se delež prebivalcev, ki so zadovoljni z delom policije, povečuje. Povečuje se tudi delež prebivalcev, ki policiji zaupajo. Prav tako se povečuje delež prebivalcev, ki menijo, da vodja policijskega okoliša dobro sodeluje s skupnostjo in da se policija trudi reševati težave v lokalnem okolju (Černič et al., 2010; Ministrstvo za notranje zadeve, 2014a, 2016, 2019).

4.1 Zaznava policije

Normativni vidik legitimnosti poudarja vlogo postopkovne pravičnosti, pri kateri je pojem te pravičnosti razumljen kot pravičnost v policijskih postopkih. Ker prebivalci v policiji vidijo avtoriteto, pravičnost v postopkih ocenjujejo na podlagi naslednjih predpostavk: 1) način, kako so sprejete odločitve – nepristranskost, nevtralnost, objektivnost in 2) kakovost stika s policisti – vljudnost, spoštljivost, dostojanstvenost (Blader in Tyler, 2003; Tyler, 1990). Študije o postopkovni pravičnosti policije v Sloveniji kažejo, da je za prebivalce postopkovna pravičnost v policijskih postopkih pomemben dejavnik, saj vpliva na sodelovanje s policijo in pripravljenost podrejanja policiji. Postopkovna pravičnost tudi bolj vpliva na zaznavo policije kot na njeno učinkovitost (Lobnikar, Sotlar in Meško, 2013; Meško, Reisig in Tankebe, 2012; Meško, Tankebe, Jere, Eman in Reisig, 2014).

Zaznavanje policije kot učinkovite razlaga model odgovornosti policije. Prebivalci zaznavajo učinkovitost policije z dojemanjem njene primarne dejavnosti – preprečevanje in boj proti kriminaliteti ter vzdrževanje javnega reda in miru (Skogan, 2009); na podlagi zaznane kriminalitete in znakov nereda v soseski namreč ocenjujejo njeno učinkovitost – manj kriminalitete in nereda kot zaznajo, boljše je mnenje o učinkovitosti policije in obratno (Kelling in Coles, 1996; Weitzer in Tuch, 2005). Raziskava, izvedena v urbanih lokalnih okoljih v Sloveniji, je nakazala, da prebivalci zaznavajo policijo različno glede na varnostno stanje soseske, v kateri živijo, pri čemer je bolj kot dejansko stanje kriminalitete in nereda pomembno zaznavanje tovrstnih težav. Tako so prebivalci, ki so v soseskah zaznali manj nereda in kriminalitete, imeli boljše mnenje o učinkovitosti policije in tudi o njeni postopkovni pravičnosti (Pirnat in Meško, 2019). Merjenje uspešnosti policijskega dela v skupnosti je pokazalo, da sta dve tretjini anketirancev ocenili, da so policisti v postopkih objektivni in pravični, hkrati pa se prebivalci počutijo varno, izražajo skupinsko povezanost in zaznavajo obravnavo policije kot kakovostno, kar nakazuje, da je bila implementacija

policijskega dela v skupnosti v Sloveniji uspešna. Primerjava med ruralnimi in urbanih okolji je pokazala na razlike v zaznavi: 1) kriminalitete in nereda (v urbanih okoljih zaznana več nereda in kriminalitete), 2) skupnostne povezanosti (višja v ruralnih okoljih) in 3) policijskega dela v skupnosti (bolje ocenjeno v ruralnih okoljih) (Lobnikar, Prislan in Modic, 2016). Primerjava ocene uspešnosti policijskega dela v letih 2011 in 2017 kaže, da so se ocene uspešnosti policije povešale; največje zvišanje so doživele aktivnosti vzdrževanja javnega reda in miru ter hitro odzivanje na klice prebivalcev. Kot najuspešnejše so prebivalci v letu 2017 ocenili aktivnosti na področju varovanja meje in zagotavljanja varnosti vsakodnevnega življenja, kot najmanj uspešne pa preiskovanje kaznivih dejanj (Lobnikar in Prislan, 2018).

Na zaznavo učinkovitosti policije poleg zaznave kriminalitete in nereda vplivata tudi prisotnost in vidnost policije v lokalnih okoljih. Salmi, Gronroos in Keskinen (2004) so ugotovili, da večja vidnost policije vpliva na boljšo oceno o njej in hkrati povečuje občutek varnosti. Ugotovitve so se nanašale le na prisotnost policije v obliki peš patrolj, ne pa tudi na prisotnost policije v policijskih avtomobilih. Prisotnost policijskih patrolj tako vpliva na: 1) učinkovitejše sodelovanje med policijo in skupnostjo, 2) zmožnost izražanja skrbi prebivalcev glede težav, 3) preprečevanje kriminalitete, 4) vzdrževanje reda in 5) vljudnejše ter spoštljivejše vedenje policistov (Hornick, Burrows, Phillips in Leighton, 1991). Opravljena je bila tudi analiza vpliva zaznane prisotnosti policije v soseski na mnenje prebivalcev o policijskem delu, ki je pokazala, da zaznava prisotnosti policije pozitivno vpliva na mnenje prebivalcev o policijskem delu (Modic, 2017).

Prebivalci policiste v svoji okolici zaznavajo kot avtoriteto, ki skrbi za družbeni red in odseva tako družbene kot moralne vrednote. Pri tem je pomembno, da sta vrednotna sistema policistov in prebivalcev enaka, saj to prebivalcem omogoča identifikacijo s policisti (Sunshine in Tyler, 2003). Prebivalci, ki se identificirajo s policisti, verjamejo, da policisti ščitijo vrednote, ki so značilne za njihovo skupnost, in policiste dojemajo kot predstavnike njihove skupnosti z enakim sistemom vrednot (Jackson in Bradford, 2009; Jackson in Sunshine, 2007). Jackson in Bradford (2009) sta ugotovila, da dejstvo, da policija varuje vrednote in moralna načela skupnosti, mnogo bolj vpliva na zaupanje v policijo kot klasična zaznava vzdrževanja reda v skupnosti. Tako je zaznavanje učinkovitosti policije povezano z identifikacijo policistov v skupnosti, občutkom, da policija prebivalce obravnava z dostojanstvom in pravičnostjo, socialno kohezijo in zaupanjem v lokalni skupnosti.

5 Raziskava

5.1 Zbiranje podatkov

Za zbiranje podatkov je bil uporabljen dopolnjen vprašalnik, ki je bil predhodno že testiran v urbanih okoljih v Sloveniji (Meško in Pirnat, 2017) in je vseboval različne vidike varnosti v lokalnih skupnostih – zaznave družbenih procesov, zaznave varnostnih težav, občutki varnosti, viktimizacija s posameznimi kaznivimi dejanji in zaznave policije. Anketirani so bili študenti Fakultete za varnostne vede, anketiranje pa je potekalo novembra in decembra 2019. Pred anketiranjem so bili študenti povabljeni k sodelovanju v raziskavi; njihovo sodelovanje je bilo prostovoljno in anonimno. Pred izpolnitvijo vprašalnika jim je bil na kratko predstavljen kontekst raziskave. Za izpolnjevanje anketnega vprašalnika so udeleženci v povprečju potrebovali 20 minut.

5.2 Opis vzorca

Vzorec je vseboval 106 polnoletnih študentov, od tega jih je 50 % živelo v ruralnih okoljih in 50 % v urbanih okoljih. 32,4 % je bilo študentov in 67,7 % študentk. Starostna struktura vzorca je obsegala starosti od 18 do 29 let, največ študentov pa je bilo starih 19 let (28,6 %). Največ študentov je živelo v štiričlanskem (31,1 %) in tričlanskem gospodinjstvu (21,7 %), 81,9 % študentov je živelo pri starših. Največji delež študentov (67,7 %) je v kraju bivanja živel več kot 15 let. Glede finančnega položaja je 54,7 % študentov odgovorilo, da dobro shajajo, a si ne morejo veliko privoščiti, 35,8 % pa jih je dejalo, da imajo dovolj finančnih sredstev, da lahko lepo živijo. Med vsemi študenti, zajetimi v vzorec, je bilo 30,2 % viktimiziranih v zadnjem letu.

5.3 Spremenljivke

Po zbiranju podatkov je bil vprašalnik najprej obdelan s faktorjsko analizo (Maximum Likelihood; Varimax Rotation). Faktorji se nanašajo na zaznavo družbenih procesov v lokalnih skupnostih, zaznavo varnostnih težav, občutke varnosti in zaznavo policije. V nadaljevanju so predstavljeni faktorji, zanesljivost in spremenljivke, vsebovane v posameznem faktorju.

Prvi faktor družbenih procesov v lokalnih skupnostih je *socialna kohezija* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,86$; KMO = 0,86; var. = 56,1 %). Spremenljivke so odražale skupnostno povezanost in zaupanje med prebivalci: 1) prebivalci v soseski so pripravljene pomagati drug drugemu; 2) naša soseska je tesno povezana; 3) prebivalcem v soseski lahko zaupam; 4) prebivalci v soseski se na splošno razumemo med sabo in 5) prebivalci v soseski imamo na splošno iste vrednote. Spremenljivke so

bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Drugi faktor družbenih procesov v lokalnih skupnostih so *družbene mreže* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,80$; KMO = 0,71; var. = 53,3 %). Spremenljivke so odražale moč družbenih mrež v lokalni skupnosti: 1) v naši soseski organiziramo družabna srečanja; 2) v naši soseski se prebivalci med seboj obiskujemo; 3) prebivalci si medsebojno svetujemo in 4) prebivalci si med seboj naredimo usluge. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Tretji faktor, ki odraža družbene procese v lokalnih skupnostih, je *odklonskost mladih* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,80$; KMO = 0,76; var. = 52,6 %). Spremenljivke so odražale odklonska vedenja mladih: 1) mladi izostajajo od pouka in se zadržujejo na ulici; 2) mladi rišejo grafito na lokalne stavbe; 3) mladi se vedejo nespoštljivo do odraslih oseb in 4) mladi se pretepejo na ulici. Vsaka trditev je bila merjena na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Zadnji faktor družbenih procesov v lokalnih skupnostih je *odzivanje na varnostne težave* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,79$; KMO = 0,71; var. = 70,4 %). Spremenljivke so odražale odziv prebivalcev na varnostne težave: 1) s stanovalci v okolišju stopimo skupaj in rešimo težave; 2) zaupam sosedom, da bodo vztrajali pri odpravi težav, in 3) o težavah govorim s sosedi. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Faktor *zaznava nereda* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,77$; KMO = 0,80; var. = 37,3 %) odraža zaznavo varnostnih težav v lokalni skupnosti. Spremenljivke so odražale pogostost naslednjih oblik fizičnega in družbenega nereda: 1) pijane osebe povzročajo hrup v soseski; 2) uriniranje na javnem kraju; 3) nadlegovanje v soseski; 4) smeti na ulicah; 5) ljudje spijo na javnih mestih in 6) uživanje drog na javnih krajih. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – nikoli, 2 – redko, 3 – občasno in 4 – pogosto.

Naslednji faktor, ki odseva zaznavo varnostnih težav, je *zaznava kriminalitete* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,75$; KMO = 0,71; var. = 43,9 %). Spremenljivke so odražale pogostost naslednjih oblik kaznivih dejanj: 1) rop/roparski napad; 2) vlom v hišo/stanovanje, 3) vlom v avtomobil in 4) vandalizem. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski

Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – nikoli, 2 – redko, 3 – občasno in 4 – pogosto.

Faktor *občutek varnosti* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,79$; KMO = 0,66; var. = 70,8 %) je vseboval tri spremenljivke: 1) v svojem domu se počutim varno; 2) v soseski, v kateri živim, se počutim varno in 3) ponoči se v soseski, v kateri živim, počutim varno. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Faktor *uporaba javnih površin* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,70$; KMO = 0,65; var. = 62,4 %) se je nanašal na pogostost uporabe javnih površin: 1) park; 2) igrišče in 3) rekreacijske površine. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – nikoli, 2 – redko, 3 – občasno in 4 – pogosto.

Faktor *postopkovna pravičnost policije* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,81$; KMO = 0,80; var. = 56,5 %) odraža zaznavo policije. Spremenljivke so odražale pravičnost policistov v postopkih: 1) policisti spoštljivo obravnavajo občane; 2) policisti si vzamejo čas, da prisluhnejo ljudem; 3) policisti so vljudni pri delu z ljudmi; 4) policisti občanom podajo obrazložitev za svoje odločitve in 5) ko policisti rešujejo težave, se odločajo pravično. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Drugi faktor, ki odraža zaznavo policije, je *učinkovitost policije* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,71$; KMO = 0,65; var. = 47,4 %). Spremenljivke so odražale učinkovitost policistov: 1) policisti dobro obvladujejo/nadzorujejo kriminaliteto; 2) policisti se dobro spoprijemajo s kršitvami javnega reda in miru in 3) policisti uspešno preprečujejo kriminaliteto. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Naslednji faktor zaznave policije je *moralna identifikacija* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,74$; KMO = 0,68; var. = 66,4 %). Vsebuje spremenljivke, ki se nanašajo na moralno identifikacijo s policisti: 1) policisti varujejo vrednote, ki so pomembne za nas; 2) moja pričakovanja glede reda v soseski so enaka kot pričakovanja policistov in 3) vrednote policistov se ujemajo z mojimi. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Prisotnost policije je bila merjena kot ena sama spremenljivka: Ali menite, da je policija dovolj prisotna v vaši soseski? Spremenljivka je bila merjena na tristoopenjski Likertovi

lestvici z vrednostmi 1 – premalo prisotna, 2 – dovolj prisotna in 3 – preveč prisotna.

Naslednji faktor odraža *odziv na varnostne težave* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,79$; KMO = 0,71; var. = 70,4 %). Spremenljivke so se nanašale na odzive na varnostne težave v skupnosti: 1) s stanovalci v okolišju stopimo skupaj in rešimo težave; 2) o težavah govorim s sosedi in 3) zaupam sosedom, da bodo vztrajali pri odpravi težav. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se in 4 – popolnoma se strinjam.

Zadnji faktor se je nanašal na *socialno preprečevanje* (Cronbachov koeficient $\alpha = 0,82$; KMO = 0,61; var. = 84,5 %). Odseval je naslednje poglede: 1) kriminaliteto bi lahko zmanjšali z razširitvijo socialnih programov, ki bi vsem omogočali enake možnosti glede izobraževanja, in 2) kriminaliteto bi lahko zmanjšali z razširitvijo socialnih programov, ki bi vsem omogočali enake možnosti glede zaposlovanja. Spremenljivke so bile merjene na štiristopenjski Likertovi lestvici z vrednostmi 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – strinjam se, 4 – popolnoma se strinjam.

5.4 Rezultati

Prvi del analiz je bil osredotočen na ugotavljanje razlik med različnimi vidiki varnosti v ruralnih in urbanih okoljih (tabela 1). Za ugotavljanje razlik sta bili uporabljeni diskriminantna analiza in opisna statistika faktorjev za ruralna in urbana okolja posebej. Iz tabele 1 je razvidno, da prihaja do pomembnih razlik med različnimi vidiki varnosti v ruralnih in urbanih okoljih. Glede družbenih procesov v lokalnih skupnostih so rezultati pokazali statistično pomembne razlike pri: 1) odklonosti mladih (17,95; $p < 0,001$), 2) socialni koheziji (20,41; $p < 0,001$), 3) družbenih mrežah (19,42; $p < 0,001$) in 4) odzivanju na varnostne težave (13,53; $p < 0,001$). Preučevanje razlik z vsebinskega vidika pokaže, da anketiranci iz ruralnih okolij v primerjavi z anketiranci iz urbanih okolij manj pogosto navajajo odklonsko vedenje mladih, izražajo višjo stopnjo socialne kohezije, navajajo močnejše družbene mreže in navajajo višjo stopnjo skupnostnega odzivanja na varnostne težave. V zvezi z zaznavo varnostnih težav prihaja do statistično pomembnih razlik pri obeh faktorjih: 1) zaznava kriminalitete (7,37; $p < 0,01$) in 2) zaznava nereda (10,31; $p < 0,01$). Z vsebinskega vidika to pomeni, da anketiranci iz ruralnih okolij v primerjavi z anketiranci iz urbanih okolij navajajo tako manjšo pogostost kriminalitete kot manjšo pogostost nereda v lokalnih skupnostih. Tudi pri občutku varnosti prihaja do statistično značilne razlike (11,64; $p < 0,01$). Anketiranci iz ruralnih okolij so navajali večje občutke varnosti kot anketiranci iz urbanih okolij, še vedno pa

je občutek varnosti pri obeh skupinah velik, saj povprečna vrednost znaša več kot 3. Glede zaznave policije prihaja do statistično pomembnih razlik pri dveh faktorjih: 1) postopkovna pravičnost (6,33; $p < 0,05$) in 2) učinkovitost (4,26; $p < 0,05$). Anketirani iz ruralnih okolij so v primerjavi z anketiranci iz urbanih okolij navajali višjo stopnjo postopkovne pravičnosti in učinkovitosti policistov.

kohezije. Naslednji vpliv ima odklonskost mladih, vendar v negativnem smislu – redkejša, ko je odklonskost mladih, višja je stopnja socialne kohezije. Pri uporabi javnih površin gre za šibkejši, a še vedno statistično značilno pomembno pozitiven vpliv – pogostejša, ko je uporaba javnih površin, višja je stopnja socialne kohezije. Regresijski model pojasni skupno 56,6 % variance v ruralnih okoljih. Na napovedovanje social-

Tabela 1: Rezultati diskriminantne analize

	Ruralna okolja		Urbana okolja		Wilksova lambda	F
	M	S. O.	M	S. O.		
Odklonskost mladih	1,75	0,48	2,22	0,64	0,85	17,95***
Socialna kohezija	3,03	0,44	2,60	0,54	0,84	20,41***
Družbene mreže	2,87	0,46	2,39	0,63	0,84	19,42***
Zaznava kriminalitete	1,41	0,38	1,68	0,62	0,93	7,37**
Zaznava nereda	1,61	0,44	1,96	0,65	0,91	10,31**
Občutek varnosti	3,64	0,47	3,33	0,44	0,90	11,64**
Uporaba javnih površin	2,57	0,72	2,60	0,66	1,00	0,03
Postopkovna pravičnost	3,05	0,35	2,84	0,47	0,94	6,33*
Učinkovitost	2,92	0,54	2,72	0,45	0,96	4,26*
Moralna identifikacija	3,01	0,50	2,91	0,55	0,99	0,83
Prisotnost policije	2,60	0,74	2,43	0,77	0,99	1,33
Odziv na varnostne težave	2,82	0,63	2,33	0,75	0,88	13,53***
Socialna prevencija	3,19	0,50	3,11	0,60	0,99	0,59

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

V drugem delu analize nas je zanimalo, ali je vpliv napovednih spremenljivk na izbrano spremenljivko v ruralnih in urbanih okoljih enak (tabela 2). Zato smo izbrali faktorje socialna kohezija, zaznava kriminalitete in učinkovitost policije ter izvedli regresijske analize za ruralna in urbana okolja posebej. Rezultati analiz so pokazali, da vpliv napovednih spremenljivk v ruralnih in urbanih okoljih ni enak. V tabeli 2 so predstavljeni rezultati regresijske analize za napovedovanje socialne kohezije v ruralnih in urbanih okoljih. Na napovedovanje socialne kohezije v ruralnih okoljih statistično značilno vplivajo: 1) odklonskost mladih ($\beta = -0,23$; $p < 0,05$), 2) družbene mreže ($\beta = 0,45$; $p < 0,001$) in 3) uporaba javnih površin ($\beta = 0,16$; $p < 0,05$). Iz vrednosti regresijskih koeficientov je mogoče razbrati, da imajo največji vpliv na napovedovanje socialne kohezije družbene mreže, in sicer v pozitivnem smislu – večja, ko je moč družbenih mrež, višja je stopnja socialne

ne kohezije v urbanih okoljih statistično značilno vplivata: 1) odklonskost mladih ($\beta = -0,31$; $p < 0,05$) in 2) družbene mreže ($\beta = 0,37$; $p < 0,05$). Pri obeh gre za podoben vpliv kot v ruralnih okoljih, in sicer je vpliv odklonskosti mladih negativen (manj, ko je odklonskosti, višja je stopnja socialne kohezije) in vpliv družbenih mrež pozitiven (večja, ko je moč družbenih mrež, višja je stopnja socialne kohezije). Regresijski model pojasni skupno 62,6 % variance v urbanih okoljih.

Tabela 2: Napovedovanje socialne kohezije v ruralnih in urbanih okoljih

	Ruralna okolja			VIF	Urbana okolja			VIF
	β	s. e.	t		β	s. e.	t	
Odklonskost mladih	-0,23*	0,09	-2,48	1,10	-0,31*	0,14	-2,24	1,25
Družbene mreže	0,45***	0,10	4,28	1,30	0,37*	0,15	2,54	1,53
Uporaba javnih površin	0,16*	0,06	2,63	1,11	0,00	0,12	0,01	1,15
Socialna prevencija	0,02	0,08	0,25	1,00	0,27	0,17	1,65	1,22
Odziv na varnostne težave	0,13	0,08	1,69	1,28	0,13	0,11	1,25	1,42

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Podobno kot pri socialni koheziji se napovedovanje zaznave kriminalitete v ruralnih in urbanih okoljih razlikuje (tabela 3). Na napovedovanje zaznave kriminalitete v ruralnem okolju statistično značilno vpliva le prisotnost policije ($\beta = -0,12$; $p < 0,05$). Ker ima regresijski koeficient negativen predznak, anketiranci iz ruralnih okolij, ki zaznavajo večjo prisotnost policije, zaznavajo manj kriminalitete in obratno. Regresijski model pojasni le 30,5 % variance v ruralnih okoljih. Nasprotno na napovedovanje zaznave kriminalitete v urbanih okoljih statistično značilno vplivajo: 1) zaznava nereda ($\beta = 0,26$; $p < 0,05$), 2) odklonskost mladih ($\beta = 0,26$; $p < 0,05$), 3) viktimizacija ($\beta = 0,35$; $p < 0,05$) in 4) finančni položaj ($\beta = 0,28$; $p < 0,001$). Glede na vrednosti regresijskih koeficientov opazimo, da ima največji vpliv na zaznavo kriminalitete viktimizacija – tisti anketirani, ki so bili viktimizirani, bolj zaznavajo kriminaliteto. Vrednosti regresijskih koeficientov za preostale napovedne spremenljivke so pozitivne in zelo podobne, kar pomeni, da tisti, ki zaznavajo več nereda in odklonskosti mladih ter imajo boljši finančni položaj, zaznavajo tudi več kriminalitete. Regresijski model pojasni skupno 42,7 % variance v urbanih okoljih.

Tudi rezultati regresijskih analiz za napovedovanje učinkovitosti policije kažejo, da je vpliv napovednih spremenljivk v ruralnih in urbanih okoljih različen (tabela 4). Na napovedovanje učinkovitosti policije v ruralnih okoljih statistično značilno vplivata: 1) zaznava nereda ($\beta = -0,34$; $p < 0,05$) in 2) moralna identifikacija ($\beta = 0,47$; $p < 0,01$). Glede na vrednost regresijskih koeficientov ima večji vpliv na učinkovitost policije moralna identifikacija, in to v pozitivnem smislu – bolj, ko se anketirani moralno identificirajo s policisti, bolj vidijo policijo kot učinkovito. Pri zaznavi nereda gre za negativen vpliv, in sicer manj nereda, ko anketirani zaznavajo, bolj vidijo policijo kot učinkovito. Regresijski model pojasni skupno 46,3 % variance v ruralnih okoljih. Na napovedovanje učinkovitosti policije v urbanih okoljih statistično značilno vplivata: 1) prisotnost policije ($\beta = 0,34$; $p < 0,01$) in 2) občutek varnosti ($\beta = 0,51$; $p < 0,05$). Upoštevajoč vrednost regresijskih koeficientov, ima na napovedovanje učinkovitosti policije večji vpliv občutek varnosti, in to v pozitivnem smislu – večji, ko je občutek varnosti, boljše je mnenje o učinkovitosti policije. Tudi prisotnost policije ima pozitiven vpliv na njeno učinkovitost – bolj, ko anketiranci izražajo, da je policija prisotna,

Tabela 3: Napovedovanje zaznave kriminalitete v ruralnih in urbanih okoljih

	Ruralna okolja			VIF	Urbana okolja			VIF
	β	s. e.	t		β	s. e.	t	
Zaznava nereda	0,20	0,13	1,52	1,53	0,26*	0,45	2,19	1,21
Odklonskost mladih	0,21	0,12	1,79	1,40	0,26*	0,12	2,15	1,25
Viktimizacija	0,06	0,12	0,51	1,27	0,35*	0,12	2,31	1,09
Prisotnost policije	-0,12*	0,06	-1,94	1,03	-0,06	0,15	-0,65	1,02
Finančni položaj	0,06	0,08	0,79	1,16	0,28**	0,09	3,03	1,04

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

boljše je mnenje o učinkovitosti. Regresijski model pojasni skupno 65,4 % variance v urbanih okoljih. Ob primerjavi pojasnjene variance v ruralnih in urbanih okoljih ugotovimo, da regresijski model v ruralnih okoljih pojasni skoraj 20 % manj variance kot v urbanih okoljih. Iz tega lahko sklepamo, da v ruralnih okoljih obstaja mnogo več nepojasnjenih dejavnikov, ki jih v regresijski model nismo zajeli, a vplivajo na napovedovanje učinkovitosti policije.

vitev se ujema s predhodno izvedenimi raziskavami v slovenskem prostoru (Meško in Areh, 2003; Meško et al., 2012). Pri razlagi večjih občutkov varnosti v ruralnih okoljih lahko uporabimo razlago oblikovanja občutkov ranljivosti na podlagi znakov nereda in kriminalitete – v ruralnih okoljih je bilo zaznane manj kriminalitete in nereda ter višja stopnja občutkov skupnostne povezanosti (Gau in Pratt, 2010; Jackson, 2004). Pri iskanju razlik v zaznavi policije smo ugotovili, da anke-

Tabela 4: Napovedovanje učinkovitosti policije v ruralnih in urbanih okoljih

	Ruralna okolja			VIF	Urbana okolja			VIF
	β	s. e.	t		β	s. e.	t	
Zaznava nereda	-0,34*	0,14	-2,43	1,10	0,26	0,17	1,53	1,45
Postopkovna pravičnost	0,30	0,24	1,27	2,11	0,13	0,20	0,66	1,17
Prisotnost policije	0,09	0,08	1,13	1,11	0,34**	0,10	3,40	1,16
Moralna identifikacija	0,47**	0,17	2,82	2,04	0,12	0,16	0,77	1,21
Občutek varnosti	-0,12	0,13	-0,93	1,13	0,51*	0,19	2,66	1,19

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

6 Razprava in sklep

Analize preliminarne študije so potrdile obstoj razlik različnih vidikov varnosti v ruralnih in urbanih okoljih. Za družbene procese v ruralnih skupnostih so bile značilne nižja stopnja odklonskosti mladih, višja stopnja socialne kohezije in družbenih mrež ter višja stopnja skupnostnega odzivanja na varnostne težave. Ugotovitve glede višje stopnje povezanosti in družbenih mrež v ruralnem okolju se ujemajo z ugotovitvami Shawa in McKaya (1942) ter Meška et al. (2012), saj so anketirani navajali pogostejše stike s prebivalci, poznavanje prebivalcev in večji občutek deljenja skupnih vrednot in norm ter pripadnosti. Nižja stopnja odklonskosti mladih v ruralnih okoljih kaže tudi na zmožnost deljenja skupnih norm in vrednot v skupnosti (Sampson in Groves, 1989). Anketirani iz ruralnih okolij so navajali višjo stopnjo skupnostnega odzivanja na varnostne težave, kar kaže na to, da so tovrstne skupnosti bolj povezane, saj so zmožne prepoznati težave in jih reševati na ravni skupnosti (Sampson et al., 1997). Glede zaznave varnostnih težav so rezultati pokazali, da anketirani iz ruralnih okolij zaznavajo tako manj kriminalitete kot nereda. Ugotovitev se ujema z dejstvom, da je za urbana okolja značilna višja stopnja kriminalitete in nereda (Adams in Serpe, 2000). Tudi glede občutka varnosti rezultati kažejo, da so anketirani iz ruralnih okolij navajali višjo stopnjo varnosti, čeprav so razlike v obeh tipih okolja majhne. Tovrstna ugotov-

tirani iz ruralnih okolij pozitivneje ocenjujejo postopkovno pravičnost policije ter njeno učinkovitost.

Dalje smo ugotavljali, ali so vplivi na različne varnostne vidike v ruralnih in urbanih okoljih drugačni. Na socialno kohezijo v ruralnih okoljih so vplivali odklonskost mladih, družbene mreže in uporaba javnih površin, v urbanih okoljih pa le odklonskost mladih in družbene mreže. Glede na precej visoko stopnjo socialne kohezije v obeh tipih okolja lahko potrdimo, da socialna kohezija odraža tako moč družbenih mrež kot tudi zmožnost skupnosti, da vpliva na družbeno zaželeno vedenje mladih (Haynie, 2001; Sampson in Groves, 1989). Zanimiv je rezultat vpliva uporabe javnih površin na socialno kohezijo. Ne moremo potrditi ugotovitev Swanwicka et al. (2003), da uporaba javnih površin izraža vidik socialne kohezije v urbanih okoljih, saj analize niso pokazale vpliva. Še vedno pa lahko potrdimo vpliv uporabe javnih površin na socialno kohezijo v ruralnih okoljih (Micek in Staszewska, 2019).

Tudi pri raziskovanju vpliva na zaznavo kriminalitete lahko potrdimo različen vpliv v ruralnih in urbanih okoljih. V ruralnih okoljih na zaznavo kriminalitete vpliva prisotnost policije in še ta v negativnem smislu. Ugotovitev bi lahko pojasnili na dva načina. Če dejanski učinek prisotnosti policije v ruralnih okoljih vpliva na manj kriminalitete, potem jo tudi prebivalci manj zaznavajo (Hornick et al., 1991). Čeprav je

stopnja kriminalitete nižja v ruralnih okoljih, bi lahko šlo le za vpliv vidnosti policije – prebivalci, ki zaznavajo več prisotnosti policije, menijo, da ta odpravlja kriminaliteto, ki jo posledično zaznajo manj ne glede na dejansko stanje. Podobno je ugotovila že Modic (2017), ko je potrdila zvezo med prisotnostjo policije in pozitivnim mnenjem prebivalcev o policijskem delu. Zaznavanje kriminalitete v urbanih okoljih je po drugi strani odvisno od zaznanega nereda, odklonskosti mladih, predhodne viktimizacije in finančnega položaja posameznika.

Podobno smo različni vpliv napovednih spremenljivk v ruralnih in urbanih okoljih potrdili tudi glede učinkovitosti policije. V ruralnih okoljih na učinkovitost policije vplivata zaznava nereda in moralna identifikacija s policisti. Vpliv zaznanega nereda na učinkovitost razlaga model odgovornosti policije, saj si prebivalci na podlagi zaznanega nereda ustvarijo mnenje glede učinkovitosti policije (Weitzer in Tuch, 2005). Potrdimo lahko tudi predhodno ugotovitev, da je zaznavanje učinkovitosti policije povezano z identifikacijo policistov (Jackson in Sunshine, 2007), vendar v naši študiji to velja le za ruralna okolja. Ugotovitev lahko povežemo z Deckerjevo (1979) razlago, da so policisti v ruralnih okoljih bolj vpeti v skupnost, saj je njihovo število manjše in bolj poznajo prebivalce. Eman, Ivančič in Bagari (2019) so poudarili, da policisti v slovenskih ruralnih okoljih zelo dobro poznajo prebivalce, s katerimi imajo stike, in je zaradi medsebojnega zaupanja sodelovanje med prebivalci in policijo zelo dobro. Vpliv prisotnosti policije na njeno učinkovitost v urbanih okoljih se ujema z ugotovitvijo, da prisotnost policije vpliva na boljšo oceno o njej (Salmi, Gronroos in Keskinen, 2004). Povezavo med občutki varnosti in učinkovitostjo policije bi lahko iskali v dejstvu, da zaznava nereda vpliva na občutke varnosti (Gau in Pratt, 2010). Če sklepamo, da prebivalci zaznavajo manj nereda, kar posledično vpliva na občutke varnosti, ti občutki vplivajo na večjo učinkovitost policije. Tudi v tem primeru bi lahko tako zvezo povezali z modelom odgovornosti policije, ki ima posreden vpliv na učinkovitost policije. Vpliv zaznanega nereda na učinkovitost policije je bil predhodno že potrjen za slovenska urbana okolja, in sicer tako na območjih, za katera je bila značilna manjša obremenjenost s kriminaliteto, kot tudi na območjih z večjo obremenjenostjo s kriminaliteto (Pirnat in Meško, 2019).

Glavna omejitve študije so metodološke pomanjkljivosti. Ker je šlo za preliminarno študijo, je bil vzorec anketiranih majhen. Še vedno smo pri analizah upoštevali pogoje velikosti vzorca za izvedbo statističnih analiz, možno pa je, da bi večji vzorec dal nekoliko drugačne rezultate. Poleg tega je vzorec zajemal le populacijo študentov Fakultete za varnostne vede, ki imajo lahko na obravnavano problematiko specifične poglede. Ugotovitve študije tako ne moremo posploševati na celotno populacijo mladih, še manj pa na celotno populacijo

prebivalcev ruralnih in urbanih okolij. Kljub omejitvam študije smo prišli do nekaterih zanimivih rezultatov. Ugotovili smo, da določene zakonitosti (družbeni procesi, zaznava varnostnih težav in zaznava policije) ne veljajo enako za ruralna in urbana okolja. Na podlagi dobljenih ugotovitev bi se moralo raziskovanje v prihodnosti osredotočiti na preučevanje razlik različnih varnostnih vidikov, pojasnjevanje razlik ter preučevanje različnih vplivov v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih.

Literatura

1. Adams, E. R. in Serpe, T. R. (2000). Social integration, fear of crime and life satisfaction. *Sociological Perspectives*, 43(4), 605–629.
2. Austin, D. M., Woolever, C. in Baba, Y. (1994). Crime and safety-related concerns in a small community. *American Journal of Criminal Justice*, 19(1), 79–97.
3. Blader, S. L. in Tyler, T. R. (2003). A four-component model of procedural justice: Defining the meaning of a 'fair' process. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(6), 747–758.
4. Bottoms, A. (2009). Disorder, order and control signals. *The British Journal of Sociology*, 60(1), 49–55.
5. Bruinsma, G. J. N. (2007). Urbanization and urban crime: Dutch geographical and environmental research. *Crime and Justice*, 35(1), 453–502.
6. Carrington, K. (2007) Crime in rural and regional areas. V R. Hogg, J. Scott, E. Barclay in J. Donnermeyer (ur.), *Crime in rural Australia* (str. 27–43). Sydney: Federation Press.
7. Černič, M., Makarovič, M. in Macur, M. (2010). *Javnomenjska raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev Republike Slovenije o delu policije 2009*. Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici.
8. Conklin, E. J. (1971). Criminal environment and support for the law. *Law & Society Review*, 6(2), 247–266.
9. Decker, S. H. (1979). The rural county sheriff: An issue in social control. *Criminal Justice Review*, 4(2), 97–111.
10. Drakulich, K. M. (2015). Social capital, information, and perceived safety from crime: The differential effects of reassuring social connections and vicarious victimization. *Social Science Quarterly*, 96(1), 176–190.
11. Eman, K. in Hacin, R. (2018). Kriminaliteta v mestnih občinah v Republiki Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 249–268). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
12. Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 97–108). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
13. Erčulj, V. (2019). Dejavniki, povezani z občutkom (ne)varnosti v lokalnih skupnostih. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 77–86). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
14. European Commission. (2016). *Quality of life in European cities 2015*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

15. Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. New York: SUNY Press.
16. Flander, B. in Hribernik, N. (2017). Socialna kohezija in varnost v lokalnih skupnostih – stališča prebivalcev. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *3. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 45–54). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
17. Gau, J. M. (2010). A longitudinal analysis of citizen's attitudes about police. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 33(2), 236–252.
18. Gau, J. M. in Pratt, T. C. (2010). Revisiting broken windows theory: Examining the sources of the discriminant validity of perceived disorder and crime. *Journal of Criminal Justice*, 38(4), 758–766.
19. Glaeser, L. E. in Sacerdote, B. (1999). Why is there more crime in cities? *Journal of Political Economy*, 107(6), 225–258.
20. Hacin, R. (2019). Primerjava kriminalitete v slovenskih občinah. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 57–64). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
21. Haynie, D. L. (2001). Delinquent peers revisited: does network structure matter? *American Journal of Sociology*, 106(4), 1013–1057.
22. Hornick, J. P., Burrows, B. A., Phillips, D. M. in Leighton, B. (1991). An impact evaluation of the Edmonton neighbourhood foot patrol program. *The Canadian Journal of Program Evaluation*, 6(1), 47–70.
23. Innes, M. (2004). Signal crimes and signal disorders: Notes on deviance as communicative action. *The British Journal of Sociology*, 55(3), 335–355.
24. Jackson, J. (2004). Experience and expression: Social and cultural significance in the fear of crime. *British Journal of Criminology*, 44(6), 946–966.
25. Jackson, J. in Bradford, B. (2009). Crime, policing and social order: On the expressive nature of public confidence in policing. *The British Journal of Sociology*, 60(3), 493–521.
26. Jackson, J. in Sunshine, J. (2007). Public confidence in policing: A neo-Durkheimian perspective. *British Journal of Criminology*, 47(2), 214–233.
27. Jennings, V. in Bamkole, O. (2019). The relationship between social cohesion and urban green space: An avenue for health promotion. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(3), 1–14.
28. Jobs, P. C., Barclay, E., Weinand, H. in Donnermeyer, J. F. (2004). A structural analysis of social disorganisation and crime in rural communities in Australia. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 37(1), 114–140.
29. Kelling, G. L. in Coles, C. M. (1996). *Fixing broken windows: Restoring order and reducing crime in our communities*. New York: Martin Kessler Books.
30. King, A. in Maruna, S. (2009). Is conservative just a liberal who has been mugged? Exploring the origins of punitive views. *Punishment and Society*, 11, 147–169.
31. Kornhauser, R. (1978). *Social sources of delinquency*. Chicago: University of Chicago Press.
32. Lobnikar, B. in Prisljan, K. (2018). Ocena uspešnosti policijskega dela v Sloveniji – primerjava percepcije prebivalcev v letih 2011 in 2017. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 105–140). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
33. Lobnikar, B., Prisljan, K. in Modic, M. (2016). Merjenje uspešnosti implementacije policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(2), 89–110.
34. Lobnikar, B., Sotlar, A. in Meško, G. (2013). Razvoj policijske dejavnosti v Srednji in Vzhodni Evropi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(1), 5–18.
35. Meško, G. (2012). A reflection on selected fear of crime factors in Ljubljana, Slovenia. *Varstvoslovje*, 14(4), 422–434.
36. Meško, G. in Areh, I. (2003). Strah pred kriminaliteto v urbanih okoljih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 54(3), 144–152.
37. Meško, G. in Pirnat, U. (2017). Kriminaliteta in zaznavanje varnosti v urbanih sosestakih. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *3. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 35–43). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
38. Meško, G. in Umek, P. (1999). Značilnosti socialnopsihološkega in demografskega modela strahu pred kriminaliteto. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 50(2), 131–137.
39. Meško, G., Pirnat, U., Erčulj, V. I. in Hacin, R. (2019). Analiza kakovosti odnosov med policisti in prebivalci v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 176–195.
40. Meško, G., Reisig, M. D. in Tankebe, J. (2012). Postopkovna pravičnost, legitimnost policije in sodelovanje javnosti s pravosodnimi organi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 63(2), 112–122.
41. Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni: raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
42. Meško, G., Šifrer, A. in Vošnjak, L. (2012). Strah pred kriminaliteto v mestnih in vaških okoljih v Sloveniji. *Varstvoslovje*, 14(3), 259–276.
43. Meško, G., Tankebe, J., Jere, M., Eman, K. in Reisig, M. D. (2014). Vpliv postopkovne pravičnosti in legitimnosti policijske dejavnosti na spoštovanje zakonov pri slovenskih mladostnikih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(1), 35–47.
44. Micek, M. in Staszewska, S. (2019). Urban and rural public spaces: Development issues and qualitative assessment. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 45(45), 75–93.
45. Ministrstvo za notranje zadeve. (2014a). *Ocene in stališča prebivalcev Slovenije o delu policije*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Pridobljeno na http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/DPDVN/JM_o_policiji_2013_internet_1_.pdf
46. Ministrstvo za notranje zadeve. (2014b). *Poročilo o delu policije za 2013*. Pridobljeno na [https://vrs-3.vlada.si/MANDAT13/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/d23b09715da3480fc1257ced0040d1c4/\\$FILE/LetnoPorocilo2013.pdf](https://vrs-3.vlada.si/MANDAT13/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/d23b09715da3480fc1257ced0040d1c4/$FILE/LetnoPorocilo2013.pdf)
47. Ministrstvo za notranje zadeve. (2016). *Ocene in stališča prebivalcev Slovenije o delu policije 2016*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Pridobljeno na http://www.policija.si/images/stories/NovinarskoSredisce/SporocilaZaJavnost/2017/02_feb-ruar/06_jm_raziskava_o_delu_policije/POROCILO_Ocene_Prebivalcev_O_Delu_Policije_2016.pdf
48. Ministrstvo za notranje zadeve. (2019). *Ocene in stališča prebivalcev Slovenije o delu policije 2018*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/NovinarskoSredisce/SporocilaZaJavnost/2019/04_april/11_raziskava_jm_v_2018/Raziskava_JM2018_porocilo.pdf
49. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2013). *Strategija policijskega dela v skupnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.

50. Modic, M. (2017). Vpliv zaznane prisotnosti policije v soseski na mnenje prebivalcev o policijskem delu. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), 3. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznavarnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 27–34). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
51. Myers, S. (1982). Crime in urban areas: New evidence and results. *Journal of Urban Economics*, 11(2), 148–158.
52. Osgood, D. W. in Chambers, J. M. (2000). Social disorganization outside the metropolis: An analysis of rural youth violence. *Criminology*, 38(1), 81–114.
53. Pavlovič, Z. (1998). Mednarodni anketi o kriminaliteti oz. viktimizaciji Slovenija (Ljubljana) 1992–1997 (1. del). *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 49(3), 257–265.
54. Pavlovič, Z. (1999). Mednarodni anketi o kriminaliteti oz. viktimizaciji Slovenija (Ljubljana) 1992–1997 (3. del). *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 50(2), 122–130.
55. Pirnat, U. in Meško, G. (2019). Perceptions of security issues, social processes, and the police in urban neighbourhoods – The case of Ljubljana. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 469–482.
56. Reisig, M. D. in Parks, R. B. (2000). Experience, quality of life and neighbourhood context: A hierarchical analysis of satisfaction with police. *Justice Quarterly*, 17(3), 607–630.
57. Reisig, M. D. in Parks, R. B. (2003). Neighborhood context, police behavior and satisfaction with police. *Justice Research and Policy*, 5(1), 37–65.
58. Ritchie, H. in Roser, M. (2018). Urbanization. *Ourworldindata.org*. Pridobljeno na <https://ourworldindata.org/urbanization>
59. Sacco, F. V., Johnson, H. in Arnold, R. (1993). Urban-rural residence and criminal victimization. *The Canadian Journal of Sociology*, 18(4), 431–451.
60. Salmi, S., Gronroos, M. in Keskinen, E. (2004). The role of police visibility in fear of crime in Finland. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 27(4), 573–591.
61. Sampson, R. J. (2009). Analytic approaches to disorder. *The British Journal of Sociology*, 60(1), 83–93.
62. Sampson, R. J. in Groves, W. B. (1989). Community structure and crime: Testing social-disorganization theory. *American Sociological Review*, 94(4), 774–802.
63. Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. in Earls, F. (1997). Neighbourhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277(5328), 918–924.
64. Shaw, C. R. in McKay, H. D. (1942). *Juvenile delinquency and urban areas: A study of rates of delinquents in relation to differential characteristics of local communities in American cities*. Chicago: The University of Chicago Press.
65. Skogan, W. G. (2009). Concern about crime and confidence in the police: Reassurance or accountability? *Police Quarterly*, 12(3), 301–318.
66. Skogan, W. G. in Maxfield, M. G. (1981). *Coping with crime*. Newbury Park: Sage.
67. Smith, B. L. in Huff, R. C. (1982). Criminal victimization in rural areas. *Journal of Criminal Justice*, 3, 271–282.
68. Smith, G. in Lab, S. P. (1991). Urban and rural attitudes toward participating in an auxiliary policing crime prevention programs. *Criminal Justice and Behavior*, 18(2), 202–216.
69. Sunshine, J. in Tyler, T. R. (2003). Moral solidarity. Identification with the community. and the importance of procedural justice: The Police as prototypical representatives of a group's moral values. *Social Psychology Quarterly*, 66(2), 153–165.
70. Swanwick, C., Dunnet, N. in Woolley, H. (2003). Nature, role and value of green space in towns and cities: An overview. *Built Environment*, 29(2), 94–106.
71. Taylor, R. in Covington, J. (1993). Community structural change and fear of crime. *Social Problems*, 40(3), 374–395.
72. Tominc, B. in Sotlar, A. (2018). Ni pomembno, kaj je res, ampak kar ljudje verjamejo, da je res – stabilnost javnega mnenja o virih ogrožanja. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), 4. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 73–104). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
73. Tominc, B. in Sotlar, A. (2019). Razlike v zaznavanju varnostnih pojavov med prebivalci urbanih in ruralnih okolij v Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), 5. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 45–56). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
74. Tyler, T. R. (1990). *Why people obey the law*. New Haven in London: Yale University Press.
75. Tyler, T. R. in Boeckmann, R. (1997). Three strikes and you are out, but why? The psychology of public support for punishing rule breakers. *Law and Society Review*, 31, 237–265.
76. Tönnies, F. (1957). *Community and society*. Michigan: The Michigan State University Press.
77. Vrtič, G. in Gorenak, V. (2008). Varnost v lokalni skupnosti – študija primera. *Lex Localis*, 6(1), 41–70.
78. Vlač, S. (1998). *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
79. Vošnjak, L. (2011). *Strukturalna analiza socio-demografskega, socialno psihološkega in celostnega modela zaskrbljenosti ljudi glede kriminalitete in sodobnih oblik negotovosti* (Doktorska disertacija). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
80. Warner, B. D. in Pierce, G. L. (1993). Reexamining social disorganization theory using calls to the police as a measure of crime. *Criminology*, 31(4), 493–517.
81. Weisheit, R. A., Wells, L. E. in Falcone, D. (1994). Community policing in small towns and rural America. *Crime & Delinquency*, 40(4), 549–567.
82. Weitzer, R. in Tuch, S. A. (2005). Determinants of public satisfaction with the police. *Police Quarterly*, 8, 279–297.
83. Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24.
84. Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013). *Uradni list RS*, (15/13).
85. Zvonarevič, M. (1989). *Socijalna psihologija i kriminalitet*. Zagreb: Školska knjiga.

Perceptions of Social Processes, Security Issues and the Police in Rural and Urban Local Communities – A Pilot Study

Urška Pirnat, M.A., Assistant and Young Researcher, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: urska.pirnat@fvv.uni-mb.si

Gorazd Meško, Ph.D., Professor of Criminology, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

This paper focuses on discovering the differences of social processes, perceptions of security issues, feelings of safety, and perceptions of police among rural and urban areas, and on the examination of factors influencing social cohesion, perceptions of crime and perceptions of police effectiveness in rural and urban areas. The research was conducted on a sample of criminal justice and security students in Slovenia in 2019. Data analyses show that students living in rural areas perceive less youth deviance and more social cohesion, social ties and community (informal) responses to security issues. Regarding the perceptions of security issues, respondents from rural areas perceive less crime and disorder, and see the police to be more procedurally just and effective than respondents from urban areas. Further analysis shows different factors influencing social cohesion, feelings of safety and the perceptions of police effectiveness. In the discussion, the authors summarise findings, present limitations of their study, and propose further research.

Keywords: perceptions, security, local community, urban areas, rural areas

UDC: 351.78